

УДК 378.4-057.875:172.12

ІРИНА ДУДКА

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаються проблеми залучення студентської молоді до громадської діяльності університету. Громадська діяльність студентів – це різноманітна ідейно-політична, спортивна, культурно-масова та інша робота, яка виконується свідомо, безкорисно і добровільно на благо себе, свого колективу та суспільства. Залучення студентів до громадської діяльності дає можливість правильно організувати свій час, продуктивно спілкуватись у колективі, приймати рішення зі знанням справи, що приводить до виявлення відповідальності за свої вчинки.

***Ключові слова:** студентська молодь, громадська діяльність, університет, вищий навчальний заклад, студенти, громадське життя.*

Актуальність дослідження. У програмних документах нової української влади головним стратегічним резервом соціально-економічних реформ та духовно-культурних перетворень в Україні визначено молодь, яка озброєна освітою європейського рівня та вихована на демократичних здобутках сучасної цивілізації. Тому в нових умовах переходу до ринкової економіки, формування інформаційного суспільства молодіжна політика української держави спрямована на забезпечення молоді правом на освіту та залучення до активної університетської громадської діяльності.

Громадська діяльність студентської молоді – це комплекс управлінських питань, що є показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал, а саме опора на ініціативу, активну життєву позицію, європейські ціннісні орієнтації студентства.

Часто студенти трактують свою громадську діяльність тільки як право голосування на виборах чи щось подібне. Все залежить від вибору людини – бажання робити системно або стихійно робити те, що дозволяє їй пряме громадянське право. Зазвичай студенти активно долучаються до вже існуючих ініціатив. Тому особлива роль у формуванні вибору таких ініціатив належить студентському самоврядуванню.

Отже, діяльність студентського самоврядування необхідно розглядати у напрямку розгортання громадської активності у вищих навчальних закладах.

Аналіз літературних джерел. Методологічні засади громадянського самоврядування знайшли своє втілення в Конституції України [2], а питання студентського самоврядування у Законі України «Про вищу освіту» [3] та концептуальних засадах щодо стратегії і основних напрямів розвитку освіти у першій

чверті XXI століття (Національна доктрина розвитку освіти, розділ V) [4], інших нормативно-правових документах. Фундаментальні дослідження відомих педагогів і психологів України, покладені в основу практичної діяльності студентських колективів, сприяли переходу ВНЗ з авторитарної педагогіки до педагогіки співпраці і толерантності.

Проблема студентської громадської діяльності вивчалася досить детально в дослідженнях історичного характеру (С. Ашевський, Р. Видрін, Г. Енгель, В. Горохов, П. Капніст, С. Мельгунов). Певні проблеми студентської громадської діяльності було відображено в дослідженнях виховної діяльності сучасних спілок молоді (М. Баяновська, М. Окаринський, Н. Онищенко, Л. Ярова). Окремі аспекти розглядалися у контексті діяльності молодіжних об'єднань України (І. Андрухіна, І. Головенького, В. Міяковського, В. Орлова, В. Сушка, С. Черкасової, Н. Якушко).

Із метою організаційного та науково-методичного забезпечення впровадження студентського самоврядування у ВНЗ Міністерство освіти і науки України наказом від 03.04.01 № 166 затвердило «Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах» [5]. У цьому Положенні визначається сутність студентського самоврядування, права й обов'язки студентів. Самоврядування у ВНЗ – це самостійна громадська діяльність студентів із реалізації функцій управління вищим навчальним закладом, яка визначається ректоратом (адміністрацією), деканатами (відділеннями) і здійснюється студентами відповідно до мети і завдання, що стоять перед студентськими колективами.

Мета статті – дослідити ставлення студентської молоді до університетської громадської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Студентське самоврядування сприяє задоволенню молодіжних потреб, реалізації студентських інтересів, є середовищем спілкування і взаємодії молоді. Необхідно враховувати, що в студентському «суспільстві» діють крім загальноприйнятих законів і норм поведінки специфічні норми і правила, права і свободи, обов'язки і відповідальність.

Людина найкраще розкриває свою сутність, виявляє свої сутнісні сили у діяльності. Людська активність виправдовується суспільною природою вимог та особистим бажанням до їх задоволення, хоча й проявляється неоднозначно. Під впливом суспільства, його різних чинників людина змушена коригувати, змінювати свою життєву позицію, що називається конформізмом. Він проявляється на різних рівнях та в різноманітних формах. Пристосовництво, податливість, пасивність, некритичність, індиферентизм, аполітичність, споглядальність та ін. – це форми життєвої позиції конформіста. З кожного з них можна виокремити підрівневі та ін. Зокрема на індивідуальному рівні конформізму, виходячи із задоволеності своїм статусом чи становищем: життєву позицію особистості, яку кваліфікують як позицію задоволеності; за умов наявності сумнівів у правильності дій, та можливості змін на краще (чи навпаки) у особистості формується скептична позиція; за умов, коли індивід звикає до певних дій, операцій, умов побуту, життя і праці та лінощі, неготовність до змін і трансформацій, у особистості формується життєва позиція стереотипу; побоювання того, що зміни можуть призвести до небажаних результатів і завдати певної шкоди, породити нові проблеми, небажані результати та викликати сумнів у доцільності, безпечності дій і приреченості стосовно її особистого щастя, формує в особистості життєву позицію «маленької людини» і таке ін.

Головною ідеєю нашого дослідження є те, що практично кожен із студентів здатний брати участь в університетській громадській роботі. Розроблені нами технології спрямовані на залучення студентів до певної громадської роботи.

Якщо простежити за впливом громадського доручення на студента, то можна переконатися, що через громадську роботу студент набуває таких якостей, яких не можна виховати іншими методами. Наші узагальнені матеріали свідчать, що через громадську роботу студент виробляє в собі такі якості, як переконання колективіста,

його ідейний кругозір поступово виходить за межі особистого і доходить до масштабу колективу, а далі всього суспільства.

Студент як громадський діяч набуває важливих навиків роботи з людьми, виробляє організаторські здібності. Активна громадська робота, що контролюється колективом, сприяє вихованню характеру студента, його волевих якостей, студент навчається розуміти і правильно сприймати критику недоліків. Громадська діяльність, проникнута почуттям відповідальності за інших, за колектив, формує емоції студента. Таким чином, громадська робота студента, організована в колективі, може забезпечити виконання важливої програми ідейно-політичного і морального виховання, що є частиною загальної програми підготовки фахівця у вищій школі.

Нами було проведено опитування студентів 1-5 курсів Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (всього 546 респондентів) щодо залучення їх до громадської діяльності вищого навчального закладу. В результаті опитування було отримано такі результати.

Як свідчать одержані дані, студенти скоріше не беруть (62,1 %), аніж беруть (37,9 %) участь у громадському житті. Якщо взяти до уваги, що студенти традиційно є найактивнішою частиною суспільства, така ситуація викликає занепокоєння.

Студенти беруть участь у громадському житті вишу під час участі у масових громадських акціях (26,3 %); виконання обов'язків в групі (17,8 %); участі у діяльності студентських, міських, обласних, всеукраїнських громадських організацій (27,0 %); участі в діяльності органів студентського самоврядування (8,9 %).

Студенти не беруть участь у громадському житті тому, що у них відсутнє бажання (38,7 %); не розуміють поняття «громадська діяльність» (31,6 %); не мають схильності до громадської активності (17,4 %); не мають хорошого прикладу для наслідування (5,9 %); відсутність мотивації, не цікаво, не було нагоди тощо (6,4 %).

Лише близько 44 % студентів має бажання займатися громадською діяльністю, та й то переважно не з необхідності, а за компанію або ж для підтримки приятелів. Трохи більше половини опитаних згодні брати в ній участь лише в разі необхідності або принагідно; а 10,1 % опитаних взагалі не мають такого бажання, ні в якому з випадків, навіть за наявності крайньої необхідності чи для підтримки приятелів.

Студентська молодь займається громадською діяльністю для захисту своїх інтересів (28,2 %); щоб засвідчити свою громадську позицію (19,4 %); для набуття досвіду (18,8 %); щоб відстоювати свої права (17,6 %); це цікаво (8,3 %); з відчуття громадського обов'язку (7,7 %).

Основна причиною того, що студенти не бажають брати участь у громадській діяльності університету є відсутність громадської позиції, відчуття суспільного обов'язку, брак громадського виховання, тощо. Доволі часто молоді люди виявляють нерішучість і боязнь втілювати зміни на краще в життя, очевидно, вони знають, що прогресивні зміни в суспільстві наражаються на опір сил, які в цьому не зацікавлені.

Серед стимулів, що спонукають до проявів громадської активності, провідні позиції займає молодіжна політика (20,3 %); бажання змінити щось на краще, допомогти у добрій справі (27,6 %). Нерідко спонукають студентів до громадської активності ситуація в місті, у закладі або ж приклад одногрупників (29,4 %). Не мало важливим є матеріальне стимулювання, одержання очікуваної винагороди (22,7 %). Особливо цей стимул проявив себе під час виборів, багато студентів займалися «громадською діяльністю», працювали агітаторами під час передвиборчих кампаній, і отримували оплату за свою роботу.

Для побудови співтовариства, залучення молоді до громадської діяльності необхідно усвідомлення викладачами та керівництвом реальної ситуації в університеті, а також цілей та можливих шляхів змін. Перехід на новий базовий підхід в освіті означає, що всім його учасникам необхідно змінити спосіб мислення і позиції по відношенню до університету та взаємин, яків ньому складаються. Замість раніше

існуючого зовнішнього контролю в університет як «студентське співтовариство» повинні прийти взаємини, засновані на демократичних соціальних нормах, цінностях, професійності, колегіальності та автономності як викладачів, так і студентів.

Розглянемо основи залучення до громадської діяльності студентської молоді в американських навчальних закладах. Сучасні американські вищі навчальні заклади активно залучають програму «Навчання та служба» до аудиторного навчального процесу студентів та до їхньої позааудиторної виховної діяльності. Така активізація навчально-виховної роботи не лише стимулює американських студентів до активного вивчення предметів, знання яких допомагає вирішувати проблеми реального життя, а й учить їх бути високодуховними громадянами американського суспільства, здатними допомогти тому, хто в біді. Саме поєднання навчальної діяльності із громадською роботою є одним із сучасних ефективних методів морального виховання, який широко використовується у позааудиторній діяльності коледжів та університетів США. Наприклад, управлінці міста Сіт Плезант, штат Меріленд (Seat Pleasant, Maryland) і Департамент державного та громадського здоров'я при університеті штату Меріленд (the Department of Public and Community Health) нещодавно розробили спільний проект партнерства в галузі громадського здоров'я. Це партнерство поставило на меті поліпшення самопочуття жителів міста, а також удосконалення практичних та теоретичних навичок студентів університету Меріленд. Таким чином, вони мали змогу співпрацювати із жителями Сіт Плезант та застосовувати свої знання, здобуті під час аудиторного навчання, для вирішення практичних проблем у галузі здоров'я місцевої громади. Так, узявши участь у реалізації програми «Навчання та служба» (service – learning), студенти даного університету стали учасниками таких громадських акцій: «Оцінка медичних потреб жителів міста» (Survey Needs Assessment), «Етнографічні дослідження», «Студентська спільнота» [1].

Висновки. Таким чином, під громадською діяльністю студентів ми розуміємо різноманітну ідейно-політичну, спортивну, культурно-масову та іншу роботу, свідомо, безкорисно і добровільно виконуючу на благо себе, свого колективу та суспільства. Громадська діяльність має свої специфічні особливості: громадські заходи несуть соціально значущий характер; участь студентів у громадській діяльності добровільна, безкорисна та безоплатна, спрямована на розвиток колективу, суспільства та самої особистості; громадська діяльність надає великі можливості для прояву своєї соціальної активності студентів, їх ініціативності, творчості та відповідальності не тільки перед собою, а й перед своєю державою. Як результат, правильно організована й раціонально спланована громадська діяльність майбутнього вчителя забезпечує найбільш високий рівень виявлення людських якостей студента, його ставлення до суспільної справи, колективного спілкування та підвищення свого соціального статусу.

З огляду на специфіку громадська діяльність має творчий характер і сприяє виявленню мотивів, почуття обов'язку та необхідності подолання труднощів, що стоять перед суспільством. Залучення студентів до громадської діяльності дає можливість правильно організувати свій час, продуктивно спілкуватись у колективі, приймати рішення зі знанням справи, що приводить до виявлення відповідальності за свої вчинки. Готовність майбутнього вчителя до громадської діяльності передбачає розвиток умінь керувати, управляти, організовувати; сформованість таких рис особистості, як здатність до самопізнання, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, тому важливим компонентом у системі громадської роботи студентів, спрямованої на їх професійну підготовку, вважаємо участь майбутніх учителів в органах студентського самоврядування, як одного з виду громадської діяльності.

Студентське самоврядування – один із шляхів підготовки активних громадян до життя у правовому та демократичному суспільстві, тому розвиток студентського самоврядування у вищих педагогічних навчальних закладах має велике громадське значення, що допомагає професійному становленню особистості. Активна участь студентів у діяльності студентського самоврядування можлива за умови, якщо вона

мотивована, якщо студент усвідомлює суспільну значимість її, правильно оцінює свої можливості та здібності, зміст тієї конкретної роботи й тих функцій, які на нього покладаються. Головне – задовольнити бажання студентів самим вирішувати, яким має бути зміст їхнього життя, поставити їх в умови бути відповідальними за все: за навчальний заклад, товаришів, надавати реальне, а не формальне здійснення права у вирішенні справ, у плануванні роботи, у заохоченні студентів до громадської діяльності.

Список використаних джерел

1. Зарва О. М. Моральне виховання студентів у коледжах та університетах США : навчально-методичний посібник / за ред. проф. В. М. Жуковського. – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. – 172 с.
2. Конституція України – [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Про вищу освіту. Закон України затверджений Указом Президента України від 4 липня 2005 року № 1013 (1013/2005). – [Ел. ресурс]. – режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2984-14>
4. Про Національну доктрину України. Указ Президента України. – [Ел. ресурс]. – режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
5. Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 03.04.2001 № 166. – [Ел. ресурс]. – режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.237.0>

Стаття надійшла до редакції 28.09.2016 р.

ДУДКА І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленко, Україна

К ПРОБЛЕМЕ ПРИВЛЕЧЕНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ К УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматривают проблемы привлечения студенческой молодежи к общественной деятельности университета. Главной идеей нашего исследования является то, что практически каждый из студентов способен принимать участие в общественной работе. Общественная деятельность студентов – это разнообразная идейно-политическая, спортивная, культурно-массовая и другая работа, которая выполняется сознательно, бескорыстно и добровольно на благо себя, своего коллектива и общества. Привлечение студентов к общественной деятельности дает возможность правильно организовать свое время, продуктивно общаться в коллективе, принимать решения со знанием дела, что приводит к обнаружению ответственности за свои поступки.

Ключевые слова: студенческая молодежь, общественная деятельность, университет, вуз, студенты, общественная жизнь.

DUDKA I.

Poltava national pedagogical University named after V. Korolenko, Ukraine

TO THE PROBLEM OF ATTRACTING STUDENTS TO THE UNIVERSITY COMMUNITY ACTIVITIES

The article considers the problems of attracting students to the social activities of the University. The main idea of our study is the fact that almost every student is able to participate in social work. We have developed technology aimed at attracting students to certain public works. Students social work is a diverse ideological and political, sports, cultural and other work that is performed consciously, voluntarily and unselfishly for the good of yourself, your team and society. Public activity has creative character and helps to identify motivations, sense of duty and the need to overcome the challenges facing society. Involvement of students in community activities gives you the opportunity to organize their time, communicate effectively in a team, make decisions with knowledge of the case, which leads to the discovery responsibility for his actions.

Keywords: students, social activities, University, College, students, social life.